

HOMOFOBİ: İNTERNET GAZETELERİNDE OKUYUCU YORUMLARINDAKİ EŞCİNSELLERE YÖNELİK TUTUMLAR VE SÖYLEMLER

[Homophobia: The Attitudes and Discourses on Internet Newspapers in The Comments of
Readers]

Cihan Ertan *

ÖZET

Toplumsal cinsiyetin eşitsiz yapısının gündelik hayat içinde devamlı olarak yeniden üretilmesi gibi, eşcinsellere yönelik homofobik söylemler de sürekli bir şekilde yeniden üretilmektedir. Heteroseksüelliğin karşısında, hiyerarşik olarak onun altında konumlandırılan eşcinselliğe ve eşcinsel bireylere yönelik ayrımcılık, bazen bir hastalık bazen de bir suç olarak tanımlanarak, tarihin geçmiş dönemlerinden bu yana üretilen söylemlerle ayakta tutulmuştur. Bu çalışma, örnekleme dâhiline giren internet gazetelerinin okuyucu yorumlarındaki eşcinsellere ve eşcinselliğe yönelik söylemlerin, hangi değişkenlere bağlı olarak üretildikleri üzerinde durmaktadır.

Anahtar Sözcükler: homofobi, erkeklik, toplumsal cinsiyet, ön yargı.

ABSTRACT

Homophobic discourses concerning gay people are being produced prominently as well as the production of the unequal structure of gender in daily life. Discrimination towards gay people and homosexuality, which has been placed contrary to heterosexuality and hierarchically inferior to it, has been maintained historically through discourses defining them as both disease and crime. This study will focus on which variables are being used while producing the discourses related to

• Araştırma Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü
İletişim: cihanertan@akdeniz.edu.tr

homosexuality and gay people within the readers' comments of some internet news papers chosen as the samples of this study.

Key Words: homophobia, masculinity, gender, prejudice.

KAVRAMSAL OLARAK HOMOFOBİ

Homofobi en basit tanımıyla, eşcinsellere karşı duyulan korku olarak tanımlanabilirse de bundan çok daha geniş bir kapsama sahiptir. Başka bir ifadeyle, kavram bir korkudan daha fazlasını; eşcinsellere yönelik ayrımcılığı, bundan doğan nefreti, eşcinsel bireylere yönelik olan her türlü fiziksel ya da duygusal şiddeti içermektedir.

Eşcinsellere yönelik korku, ön yargı ve öfke, homoerotikfobi, heteroseksizm, homoseksfobi, homoseksizm, homonegativizm, antihomoseksüellik gibi farklı bir takım kavramlarla tanımlanmıştır ve homofobi, bütün bu kavramlar arasında en yaygın olanı ve kabul görenidir (Herek, 1991, s. 62).

Kavramın literatüre girmesi, George Weinberg'in 1972 yılında yayımlanan *Society and the Healthy Homosexuals* eserinde kullanılmasıyla birlikte olmuştur. Bu eserde Weinberg homofobiyi, 1970'lerde ve 1980'lerde, konuyla ilgili ağırlıklı olarak başvuru psikolojik kavramlarla açıklayarak, hem heteroseksüellerin eşcinsel bireylere yakın olma korkusu hem de eşcinsellerin kendilerine yönelik nefreti olarak tanımlamıştır (Bryant & Vidal-Ortiz, 2008, s. 388).

Homofobinin ne olduğu ve neye işaret ettiği konusunda farklı düşünceler söz konusudur. Bunların bir kısmı yukarıda da ifade edildiği gibi psikolojik faktörler üzerinden açıklama getirirken, diğerleri, homofobinin toplumsal ve kültürel yönlerini ve bunlarla olan bağlantısını ortaya koymaya çalışmaktadır. Mark Freedman homofobiyi, eşcinsellere karşı aşırı öfke ve korku olarak tanımlamıştır. Yazar Audre Lorde 1978'de tanımlamayı biraz daha derinleştirerek, kişinin kendi cinsine karşı duyduğu aşktan korkması ve başkalarında da bu eğilimi gördüğünde nefretle karşılaşması olarak tanımlamıştır (Audre' den akt. Vanessa, 2004, s. 18). Elisabeth Young-Bruehl, *Anatomy of Prejudices* adlı kitabında, homofobiyi, anti-semitizmi ve ırkçılığı başlıca ön yargılar olarak tanımlamaktadır. Bruehl'e göre bunlar, takıntılı, histerik ve narsistik kategorilerin çeşitli kombinasyonlarından oluşmaktadır (Bruehl'den akt. Vanessa, 2004, s. 68). Bruehl, homofobinin kalıcılığını ve katıllığını ifade etmekte ve şöyle devam etmektedir:

“...takıntılı önyargı, nesnelere her yeri sarmış, kişiyi mahvetmek isteyen, bu nedenle de yok edilmesi gereken komplocular ya da düşmanlar olarak görülür. Histerik ön yargı, nefret edilen kişileri ‘öteki, aşağı ve cinsel açıdan tehdit edici’ kişiler olarak yorumlar. Histerik önyargının en iyi örneği ırkçılıktır. Narsistik önyargıdan mustarip kişiler ‘kendilerine benzemeyen insanların varlığına tahammül edemezler’...Sadece homofobi bu kategorilerin hepsine girer; bu de neden bu kadar kalıcı ve yaygın olduğunu anlamamıza yardımcı olabilir.” (Vanessa, 2004, s. 72).

Bütün bu psikolojik temelli açıklamalarla birlikte homofobi, kavramsal olarak “sorun”un eşcinsellerin kendilerinde değil, bireylerin ve toplumun eşcinselliğe ve eşcinsellere yönelik negatif tutumlarında olduğuna işaret etmekte ve dolayısıyla sapkın, hasta, günahkâr, ahlaksız vb. şekillerde nitelenen eşcinsellerin toplumsal bir tehdit değil ancak homofobik yaklaşımların söz konusu bireyler için bir tehdit olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır (Bryant & Vidal-Ortiz, 2008, s. 388).

HOMOFOBİNİN SOSYO – KÜLTÜREL BOYUTLARI

Eşcinsellere yönelik ön yargı ve ayrımcılığın kavramsallaştırılması görece yeni olsa da, söz konusu bireylere yönelik ön yargı temelli ayrımcı tutumlar, düzenlemeler, fiziksel ve psikolojik şiddet çok eski dönemlerden beri, şiddeti farklı olsa da varlığını sürdürmektedir.

Tarihsel bir takım olaylara kısaca bakmak gerekirse, Hıristiyanlığın başlangıç dönemlerinde bazı cemaatlerde eşcinsellik yaygındı ve bu tür eylemlerin ölümle cezalandırılması isteniyordu. M. S. 313’de Roma İmparatoru Konstantinos, Hıristiyanlık’ın imparatorluğun resmi dini olduğunu ilan etmiş ve kendilerini kadınsı bir şekilde başka erkeklere sunan erkeklerin çok şiddetli bir biçimde cezalandırılmasını emretmiştir. M. S. 390’da eşcinsellik, yasa dışı kabul edilmiş ve Kilise, doğal olmadıkları gerekçesiyle bu tür eylemleri günah ilan etmiştir. M. S. 527’de, bugünkü İstanbul’da gerçekleşen açlık, deprem ve salgın hastalıklardan sorumlu olarak eşcinsellik de gösterilmiştir (Vanessa, 2004, s. 55). Avrupa’da, 16 y.y. ve sonrasında homofobi oldukça yaygın olarak görülmüştür. Avrupa, yayılcı zihniyetiyle, medeniyeti götürmeye gittiğini iddia ettiği topraklara homofobiyi de taşımıştır. Bu dönemde, eşcinseller ya idam edilmişler ya da ağır cezalara çarptırılmışlardır (Vanessa, 2004, s. 60).

Tarihin birçok döneminde eşcinseller ve eşcinsellik, düzene bir tehdit ve yapısal sorunların nedeni olarak görülmüştür ve böylesine bir algının bugün de devam ettiği ileri sürülebilir. Sosyalist devletler eşcinselliği faşizmle, faşistler ise “normal olmayan ve ne olduğu belirsiz” tanımlamalarıyla nitelemişler ve sorunların çözümünün, hastalık olarak addettikleri eşcinselliğin ortadan kaldırılmasından geçtiğini düşünmüşlerdir (Karlinsky, 2001, ss. 367).

Eski Sovyetler Birliği’nin 1933 yılında açıklanan yasasında eşcinsellik, açıkça bir suç olarak tanımlanmaktadır. Bu yasalarda erkekler arasındaki cinsel ilişki yasaklanmakta ve erkek cinselliği kontrol altına alınmaya çalışılmaktaydı. Maksim Gorki bu kararı, “proleteryan hümaniteryanizm”in zaferi olarak selamlamış ve eşcinselliğin yasallaştırılmasının faşizme yol açabileceğini ileri sürmüştür. Bu dönemde Sovyetler Birliği’nde eşcinsel olmak, ona karşı çıkmakla bir tutularak, sisteme bir tehdit olarak algılanmıştır (Karlinsky, 2001, s. 367).

Sisteme bir tehdit olarak algılanarak, eşcinselliğin yok edilmesi gerekliliğine inanıldığı bir diğer tarihsel sahne de Nazi Almanya'sıdır. Nazi Almanya'sında eşcinsellik zayıflık, cinsel açıdan yozlaşmışlık, ahlaki bozulmanın nedeni, üreme karşısındaki büyük bir engel, ırk bozucu olarak nitelendirilmiş ve on binden fazla eşcinsel toplama kamplarında öldürülmüştür. Bütün bunlara ek olarak Lautmann ve meslektaşları, yaptıkları araştırmadan yola çıkarak, toplama kamplarındaki eşcinsellerin, kamp sisteminin hiyerarşik yapısının en altında yer aldıklarını, sık sık özel işkenceler ve tehlikeli işler için seçildiklerini ve ölüm oranlarının yüksek olduğunu ileri sürmektedirler (Haerberle, 2001, s. 380).

17 y. y.'dan itibaren Avrupa'da homofobi tırmanmaya başlamış ve bir çok Avrupa ülkesinde eşcinseller, nüfusun azalmasının, evlilik ve ailenin zayıflamasının ve çözülmesinin ve ulusal felaketlerin potansiyel nedenleri olarak görülmüşlerdir. Kanlı 1936 – 1939 iç savaşı sonrası faşist İspanya'da geleneksel değerlere geri dönülmüş, homofobi diktatörlüğün pratik alanı olmuş ve eşcinseller yargılanarak hapis cezalarına çarptırılmışlardır. Amerika'da da 20. y. y.'da yönetim, eşcinselliği kontrolden çıkan bir hastalık olarak görmüş ve ikinci dünya savaşı sırasında ordudaki eşcinseller terhis edilip psikiyatri koğuşlarına yatırılmışlardır. Yine neredeyse tüm dünyayla benzer bir şekilde eşcinsellik, zayıflık, ahlaki dejenerasyon, aileye yönelik bir tehdit gibi unsurlarla ilintilendirilmiştir (Vanessa, 2004, s. 62).

Bugün Bangladeş, Papua Yeni Gine, Libya, Gana, Kenya, Etiyopya yasaları, erkek eşcinselliğini 10 yıldan başlayan hapis cezası ile cezalandırmaktadır. Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Kazakistan, Afganistan, Malezya, Endonezya, Mısır ve Fas'da, erkek eşcinselliği 10 yıldan daha az hapis cezasına çarptırılma nedenidir. Sudan, Suudi Arabistan, İran ve Nijerya'da erkekler eşcinsellerin idam edilmesine yönelik yasal düzenlemeler söz konusudur. Toplumsal cinsiyet temelinde yükselen ayrımcılığı engelleyen yasal düzenlemeler, dünyanın büyük bir bölümünde bulunmamaktadır. Ancak, Avustralya, Kuzey ve Güney Amerika'da bulunan ülkelerin bazı bölgelerinde, ayrımcılığı yasaklayan politik düzenlemeler mevcuttur (ILGA). Türkiye'de cinsel yönelimden dolayı ayrımcılığa uğrayan bireylerin haklarını koruma altına alan herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum, Türk gey ve lezbiyen vatandaşlarını belirsiz ve tehlikeli bir durumda bırakmaktadır. Bununla birlikte eşcinsellik, yasal bir düzlemde tanımlanmadığından dolayı, evlilik hakkı vb. haklar da söz konusu değildir (Dalvi, 2004, s. 502).

HOMOFOBİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Homofobi tarih boyunca kadınlardan çok erkeklere yönelmiştir. Ancak bu lezbiyenliğin daha çok kabul gördüğü anlamını taşımamaktadır. Bu daha çok, cinselliğin ve cinsel pratiklerin “erkek”, dolayısıyla “fallus” merkezli tanımlanması (penis yoksa seks de yok) ve kadınların tarih sahnesindeki görünmezliği ile ilintilidir. Kadınlar, lezbiyen pratiklerden dolayı ceza gördüklerinde bu daha çok erkek rolünü ve ayrıcalıklarını üstlenmek üzere dolandırıcılık yaptıklarından dolayı olmuştur (Vanessa, 2004, s. 73).

Eşcinsellere yönelik, ayrımcı, düşmanca tutum ve pratikler, başka bir ifadeyle homofobi, daha çok erkek eşcinsellere yönelik olduğu gibi, aynı zamanda çıkış noktası olarak toplumsal cinsiyet temelinde de farklılık göstermektedir. Başka bir ifadeyle erkekler, kadınlara göre, özellikle de erkek eşcinselliğine yönelik, daha fazla homofobik tutum sergilemektedirler. Herk bunun nedenini, erkeklere ve erkeklığe yönelik kültürel tanımlamaların, kadınlarınkinden daha normatif olmasıyla ve erkek eşcinselliğinin, erkeklığı olumsuzladığı düşüncesiyle açıklamaktadır.(Herk, 1991) Böylece heteroseksüel erkekler homofobiyi hem diğer erkekler üzerinde güç sahibi olmak, kendilerini “gerçek erkekler” olarak inşa etmek hem de erkekliklerini doğrulamak için bir araç olarak kullanmaktadırlar. Connell, erkeklığın idealize edilerek kültürel bir şekilde tanımlanmış halini “hegemonik erkeklik” olarak kavramsallaştırmaktadır.(Connell, 1998) Hegemonik erkeklik, Connell’e göre, genel bir erkek cinsiyet rolünden farklıdır ve erkeklerin çoğunluğunun da gerçek kişilikleriyle örtüşmeyebilir. Ancak erkeklerin, iktidarı ellerinde buldurmalarının kültürel ve politik bir zeminini oluşturduğundan, erkeklerin büyük çoğunluğu, bu ideallerin ayakta tutulması için iş birliği içindedir. Hegemonik erkeklik, kendini kadınlık karşısında, heteroseksüel erkek kimliği üzerinden tanımladığından, tabi kıldığı en önemli diğerleri, eşcinseller ve kadınlar olmaktadır. Bu bağlamda eşcinsellik, kadınlıkla bağlantılandırılarak onun, “erkek olmak”la ilgili düşünceleri bozduğu düşünülmektedir (Connell, 1998, s. 249, Garlick, 2003, s. 158).

Schellenberg ve Sears’ın (1999) bir Kanada Üniversitesinde yaptıkları araştırma, Froyum’un (2007) siyah gençlerin üzerinde yaptığı araştırma, Uğurlu ve Uğurlu’nun (2004) ve Herk’in (1988) yine üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmalar göstermektedir ki erkeklerde, bir takım değişkenler (eğitim, geylerle olan kişisel ilişkiler vb.) etkili olabilese de, kadınlara oranla geylere yönelik olumsuz ve stereotipik tutumlar beslemeye daha yatkındırlar.

HOMOFOBİ VE DİĞER TOPLUMSAL DEĞİŞKENLER

Eşcinsel bireylere yönelik tutumlar sadece toplumsal cinsiyet ekseninde değişmemektedir. Başka bir ifadeyle, her ne kadar yapılan araştırmalardan elde edilen en tutarlı sonuç, erkeklerin, kadınlara oranla eşcinsellere yönelik daha fazla olumsuz tutum beslediği olsa da bu, homofobiyi açıklayan tek faktör olarak alınamaz. Homofobi, erkeklik ile ilintili olduğu kadar diğer başka bir takım sosyo-kültürel değişkenlerle de ilgilidir.

Herek, eşcinsellere yönelik negatif tutumları olan bireylerin, muhafazakâr dinsel ideolojiyi onaylamalarının, geleneksel toplumsal cinsiyet normlarına bağlı olmalarının ve buna bağlı kısıtlayıcı tutumlar sergilemelerinin daha muhtemel olduğunu ileri sürmektedir. (Herek, 1988) Başka bir ifadeyle, din ve toplumsal cinsiyet normlarına olan bağlılık, homofobinin ortaya çıkmasına yönelik zemin hazırlayan değişkenlerdir. Froyum, siyah gençler üzerinde yaptığı araştırmasında, eşcinselliğe yönelik negatif tutumları olanların, eşcinselliği “ahlak dışı”, “pis”, “iğrenç” olarak nitelediklerini ve bunun karşısında heteroseksüelliğin, “normal”, “olması gereken” bir cinsel pratik olduğunu ileri süren ideolojik bir çerçeveyi benimsediklerini bulgulamıştır. (Froyum, 2007) Söz konusu gençler, eşcinselliği heteroseksüelliğin aşağısında konumlandıkları bu hiyerarşik bakış açısını inşa ederken, hem toplumsal cinsiyet rollerini hem de dini referans olarak göstermişlerdir. Herek de, benzer bir biçimde, dinsel tutuculukla, gey ve lezbiyenlere yönelik olumsuz tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve liberal dinsel bir ideolojiye sahip, dindar olmayan ya da aile ve toplumsal cinsiyet hakkında geleneksel görüşleri onaylamayan bireylerin toleranslı olmalarının daha muhtemel olduğunu ileri sürmektedir. (Herek, 1988)

ÇALIŞMANIN KAPSAMI VE AMACI

Çalışma, kapsamı gereği, eşcinsellikle ilgili toplumsal algıya yönelik herhangi bir genelleme yapma amacında değildir. Örneklemin sınırlılığı karşısında konunun genişliği ve pek çok sosyokültürel parametrenin bu algıların oluşmasında etkili olması gerçeği göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmanın amacı, genellemelere gitmek değil, eşcinsellere yönelik tutumların arkasında yatan çeşitli sosyokültürel ya da bireysel değişkenlerin neler olabileceğini ortaya koymaktır.

Bu çalışmada, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Aliye Kavaf'ın yaptığı, eşcinselliğin bir hastalık olduğu yönündeki açıklamasıyla ilgili, gazetelerin internet sayfalarında yer verilen haberlerin okuyucu yorumları analiz edilerek, söz konusu yorumlardaki homofobik ya da homofobik olmayan tutumlar tartışılacaktır.

Çalışma kapsamında, 7 gazetede yer alan, söz konusu haberle ilgili olan okuyucu yorumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bunlar, Posta, Radikal, Hürriyet, Vatan, Zaman, Yeni Şafak ve Vakit gazeteleridir. Ancak Posta, Zaman ve Yeni Şafak gazetelerinin internet sayfalarında okuyucu yorumlarını almaya yönelik bir sistem olmadığından ve Vakit gazetesinin internet sayfasındaki haberlerin erişiminin paralı bir üyelik gerektirmesinden dolayı, çalışma kapsamına Radikal, Hürriyet ve Zaman olmak üzere 3 gazete girmiştir.

Çalışma, Bakan Kavaf'ın açıklamasıyla ilgili yapılan haberlerden, en fazla yorum alan haberin okuyucu yorumlarının analizini içermektedir. Ayrıca, haberin sunuluş biçimi, çalışmanın kapsamı dışındadır. Çalışma sadece, habere yapılan yorumlara ve gazetelerdeki yorumlardan hareketle, okurların eşcinsellikle ilgili algılarına odaklanmaktadır.

“EŞCİNSELLİK BİR HASTALIKTIR. TEDAVİ EDİLMELİDİR”

Üç gazetede toplam 127 yorumdan 19’u açık bir biçimde homofobik bir tutum sergileyerek, eşcinsellere yönelik ön yargı ve ayrımcılığı yeniden üreten söylemlerde bulunmaktadır. Bunların bir kısmı, herhangi bir referans göstermeksizin eşcinselliği doğrudan “hastalık” olarak tanımlarken, bir kısmı da dini referans noktası olarak almaktadır. Eşcinselliğe ve eşcinsellere yönelik negatif yorumlar genel olarak, eşcinselliğin toplumsal düzeni tehdit ettiği yönündedir. Örneğin, Vatan gazetesinde yer alan “AKP’de Eşcinsel Tartışması” başlıklı habere yorum yapan bir erkek okuyucu şöyle ifade etmektedir:

Bakanların söylediklerine aynen katılıyorum. Bu bir hastalıktır Tedavi edilmelidir. Edilemiyorsa kronikleşmişse toplumumuz dışlamamalıdır (Vatan Gazetesi; 9 Mart 2010).

Bu yaklaşıma benzer diğer bir örnek, Hürriyet gazetesinde, “Sayın Bakan 40 Yıl Geçmişte Kalmış” başlığıyla çıkan habere yapılan başka bir erkek okuyucunun yorumu ise şöyledir:

Arkadaş itiraz etmek için itiraz etmeyin. Eşcinsellik bir hastalıktır. Tedavi gerektiren bir hastalık (Hürriyet Gazetesi; 9 Mart 2010).

Aynı gazetede habere yorum yapan başka bir erkek yorumcu toplumsal yapıya yönelik bir tehdit olduğunu ileri sürerek şöyle yazmıştır:

Yaradılış ve var olma düzeni için bu tür ilişkiler bir hastalık olarak görülmeli ve tedavi edilmelidir. İnsanların özelinde ne yaşadığı hiç kimseyi ilgilendirmez. Bütün insanların aynı hastalığa yakalandığını varsayarsanız üremeyen toplum 100 yıl sonra yok olur. Saygılarımla (Hürriyet Gazetesi; 9 Mart 2010).

Daha öncede ifade edildiği gibi eşcinselliğe yönelik negatif tutumlar, çoğu zaman “normal” ve “doğal” olmadığı düşüncesi temelinde yükselmektedir. Negatif tutumlar besleyen bireyler, heteroseksüel – eşcinsel ikililiği arasındaki hiyerarşik yapıda heteroseksüelliği “doğal” düzenin bir parçası olarak, eşcinselliğin üzerinde konumlandırırlar ve sonuç olarak eşcinsellik, bu düzeni “bozan”, “normal” olmayan bir örüntü olarak inşa edilmektedir.

“bu yargılama değil..olanı söylemek... neticede doğanın genel tavrına aykırı oranı da istisnai bir orana tabi bir durum elbette hastalıktır sorundur... bunu kırıcı mahiyette dememiştir sadece normal bir durum değil demek istemiştir... normal olduğunu kim iddia edebilir ki ...” (Hürriyet Gazetesi; 9 Mart 2010).

“Bakan hanım az bile söylemiş bu söyledikleri 50 yıl önce geçerliydi şimdi bu hastalık değil artık sapıklıktır. Kapitalizmin bir neticesidir. Normal yollarla tatmin olmayan nefislerin bu sapık yola başvurmasıdır. Ne diyeyim ALLAH ıslah etsin.” (Hürriyet Gazetesi; 9 Mart 2010).

Erkek bir okuyucu tarafından yapılan bir başka yorumda eşcinselliğin, eşcinsellerin kendilerinin bile sahip olmak istemedikleri bir cinsel yönelim olduğu ileri sürülerek, eşcinsellik “normal” olanın karşısında konumlandırılmaktadır:

“Eşcinselliğin adının ne olduğu önemli değil. Eşcinselliği savunan kesimler bunu sırf entel takılmak için savunuyorlar. Burun kıvırmayın, konu çok basit: Hanginiz yakınınızın eş cinsel olmasını istersiniz? Ayrıca hanginiz eşcinsel olmak istersiniz veya eşcinsel olan hangi kişi normal olmak istemezdi.” (Hürriyet Gazetesi; 9 Mart 2010).

Daha önce de ifade edildiği gibi din, eşcinsellere yönelik negatif tutumlarla ilgili olarak önemli bir referans kaynağıdır. Büyük dinlerin hepsi, cinselliğin amacının üremek olduğunu ifade etmekte ve bu nedenle de eşcinselliğe ve eşcinsellere yer vermemektedir. Eşcinsellik, büyük dinler içerisinde, sapkınlık, suç ve günah olarak nitelendirilmektedir (Kligerman, 2007, s. 54). Bir kadın yorumcu, dini referans alarak eşcinselliği bir “günah” olarak nitelendirmekte ve onu onaylayanların da bu “günah”’a ortak olduğunu ileri sürmektedir:

“Eşcinsellik her şeyden önce kuranda haram kılınmıştır. Sözde çağdaş yaşamın öncüsü olduğunu iddia eden bazı insanlar eşcinselliği savunmakta bir erdem gibi göstermektedirler. İmani zayıflık taşıyan insanlar bu insanların doğru söylediğine çok kolay kanaat getirmektedirler. Bu yüzden imanı güçlendirmek, Allah’a hesap vereceğimiz gerçeğini çok iyi anlamak gerekmektedir.” (Radikal Gazetesi; 7 Mart 2010).

Yine başka bir kadın yorumcu, dine işaret ederek eşcinselliğin hastalık olduğunu ifade etmektedir:

“Bu ülkede bu kadar eşcinsel hayranı olduğunu bilmiyordum doğrusu. Nerdeyse sırf ilerencilik bu diye eşcinsel olacaklar. Biri demiş ki Avrupa'da bi bakan böyle dese istifa edermiş. Ama aynı Avrupa'da (İtalya) adamın grup seks yaptığı ortaya çıktığı halde başbakan olarak daha fazla oy alıyor. Her ülkeyi kendi şartlarıyla değerlendireceksin ahlaki konularda. Eşcinsellik kesinlikle hastalık çünkü insan fıtratına ters.” (Radikal Gazetesi; 7 Mart 2010).

Genel olarak ön yargı ve ayrımcılık, açık bir şekilde ortaya konmuş olan olumsuz tutumlar temelinde yükselmektedir. Dolayısıyla, belirli bir azınlığa yönelik yok sayma tutumu ya da söz konusu azınlığın herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadığını düşüncesi de ayrımcılık içine dâhil edilebilir. Böylesine bir yaklaşım, ayrımcı ve ırkçı görünmese de örtük bir biçimde negatif yargılar içermektedir. Bu inanç sistemi, modern ırkçılık teorilerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Modern ırkçılık teorilerinin temel varsayımlarından biri şudur: İnsanlar, belirli bir azınlık grubuna yönelik ayrımcılığı yadsımaktadırlar (Gawronski, Peters, Brochu, Strack, 2008, s. 652). Açık bir şekilde, eşcinselliğin bir “sapkınlık” ve toplumsal olana “tehdit” olduğuna yönelik söylemler üreten okuyucu yorumlarıyla birlikte, konuyu yok sayan ya da bu konunun tartışılmasını gereksiz bularak “küçümseyen” yorumlar da söz konusudur.

“Başka sorun kalmadı sıra eşcinselliğe geldi” (Vatan Gazetesi; 9 Mart 2010).

“İnsanın bakan da olsa milletvekili de olsa uğraşacak başka bir şeyinin olmaması nasıl bir duygu acaba” (Vatan Gazetesi; 9 Mart 2010).

“Bihter, Behlül, Çakır, Polat, eşcinseller, suikast, aşk-ı memnu, Ahmet Hakan'ın organizlığı, muhalefet eksikliğinin nedeni olarak CHP vs... Kendilerini demokratlar ve muhafazakarlar olarak tanıtan AKP ve yandaş medyası ve kalemleri tezgahı iyi kurmuş. Konuşulacak konular bunlardır. Sakın işsizlerden dem vurmayın. Çalışsalar bile kölelik şartlarında çalıştıklarını konuşmayın. Organlarını satan köylüler yoktur. Herkes refah içinde yaşamaktadır. Diyarbakır'da çocuğunun okul kayıt parasını vermek için halı yıkayan bir anne düşüp sağını solunu kırmamıştır. Çocuğunu eşini doyuramamış babalar gerçeği yoktur Türkiye'de. Türkiye'de aynı zamanda aile kurumunda bir çatırdama vardır ve bunun sebebi aşk-ı memnun topluma empoze ettiği ahlakdışı rol-modelidir.

Nelerle uğraşıyoruz ve nelere zaman harcıyoruz? Normalleşme sürecinin sancuları olsa gerek.” (Radikal Gazetesi; 7 Mart 2010).

Ayrımcı, ön yargılı ve homofobik söylemler içeren yorumların dışında, Kavaf’ın eşcinselliğin hastalık olduğu yönündeki açıklamasına tepki gösteren, eşitlikçi - antihomofobik bir söylem içeren ve heteroseksizmi eleştiren yorumlar da söz konusudur. Bunlar genel olarak, bakanın istifaya çağrıldığı, eşcinselliğin değil ancak homofobinin patolojik bir durum olduğu yönündeki yorumlardır:

“Eşcinsellik hastalıktır, tedavi edilmeli” demiş Sayın Bakan!!!

Bende diyorum ki bu tür düşünceleri olanlar ve düşünenler hastadır tedavi edilmeli!!!!” (Hürriyet Gazetesi; 9 Mart 2010).

“Türkiye demokratikleşiyor ya, bakalım eşcinsel haklarına, toplumdaki ve devletteki eşcinsel temeline dayalı ayrımcılık ne zaman ve nasıl ortadan kalkacak, çok merak ediyorum. Ya da, bu yaşananlar demokratikleşme değil de normalleşme ise, bu normal durum içinde eşcinsellere yer yok mu?” (Radikal Gazetesi; 7 Mart 2010).

Yukarıda verilen örnekler genel olarak değerlendirildiğinde, eşcinselliğin normal olmayan bir pratik, hastalık, sapkınlık ya da günah olarak değerlendirildiği ileri sürülebilir. Bütün bu üretilen söylemler, tarihsel bir süreç içinde iktidarların genel olarak cinsel politikaları özelde ise eşcinselliği tanımlama biçimleriyle yakından ilintilidir. Foucault (2007) cinselliğin, iktidarın yoğun pratik alanlarından biri olduğunu ileri sürmektedir. O’na göre, cinsellik ve cinsel pratikler, hem dinsel bir takım kurallar hem de devlet yoluyla denetim altında tutulmaktadır. “Doğal” olarak kurulan cinsel pratikler, aile içinde, heteroseksüel bir bağlamda gerçekleşenlerdir. Dolayısıyla, bunun dışında kalan diğer cinsellikler, sapkın olarak yerleştirilmekte, tedavi alanlarının malzemesi olmakta ve iktidarın “kenar cinsellikler” karşısında “normal”i inşa etmesinde bir araç görevini görmektedirler (Foucault, 2007). Buradan hareketle, yukarıda verilen örnekler, eşcinsellikle ilgili hâkim algının ve söylemin sınırlı bir yansımasını temsil etmektedir.

TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN FARKLAR

Toplam 127 yorumun, 21'i kadınlar geri kalan 106 yorum erkekler tarafından yapılmıştır. Hürriyet gazetesinde yer alan, toplam 40 yorumun 2'si kadınlar, 38'i erkekler tarafından yapılmıştır. Bunların 14'ü homofobik bir söylem taşımaktadır ve erkekler tarafından yazılmıştır. Radikal gazetesindeki habere yönelik yapılan toplam yorum sayısı, 15'i kadın ve 56'sı erkek olmak üzere sayısı 71'dir. Bu yorumların 5 tanesinde homofobik bir tutum söz konusudur ve 3'ü erkekler, 2'si kadınlar tarafından yapılmıştır. Son olarak Vatan gazetesinde yer alan toplam 16 yorumun 4'ü kadınlara 12'si de erkeklere aittir. Söz konusu yorumların 3'ü homofobik olmakla birlikte, söz konusu bu homofobik yorumların 1'i erkek, geri kalan 2'si de kadınlar tarafından yazılmıştır. Hürriyet'de 1, Radikal'de ise 3 erkek kendini açık bir biçimde eşcinsel olarak tanımlamış ve antihomofobik bir yorum yapmıştır.

Peki, bütün bu sayılar ne ifade etmektedir? Erkek yorumcuların çok büyük bir çoğunluğunun haberlere yaptığı yorumlar, homofobik söylem içermemektedir. Kadın yorumcuların sayısı genel toplam içinde oldukça düşük olsa da (21) , yapılan toplam 3 gazetede 22 homofobik yorum'un 4'ü kadınlardan gelmiştir. Araştırma kapsamının genişletilmesinin, sonucu etkilemesi de muhtemeldir. Ayrıca homofobi, basit bir şekilde sadece toplumsal cinsiyet kapsamında açıklanabilecek bir tutum değildir. Başka bir ifadeyle, erkekler salt erkek olduklarından dolayı homofobik tutum sergilememektedirler. Aynı şekilde kadınların, salt kadın olmalarından dolayı daha az homofobik tutum sergilemelerini beklemek yanlış olabilir. Örneğin, Radikal'de homofobik yorum yapan 2 kadın okuyucunun her ikisi de dini referans olarak söylemelerini oluşturmuşlardır.

DEĞERLENDİRME

Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Aliye Kavaf'ın, eşcinselliğin hastalık olduğu yönündeki açıklamasının haber yapıldığı gazetelerin internet sayfalarındaki, konuyla ilgili okuyucu yorumlarındaki homofobinin incelendiği bu çalışma göstermektedir ki eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlar sergileyen bireyler, farklı referans kaynaklarına dayanarak homofobik söylemler üretmişlerdir. Bir kısmı, salt toplumsal düzene bir tehdit olarak algılamak, bazıları dinsel doktrinlere dayanarak eşcinselliği bir “günah” olarak etiketlemektedir. Homofobik söylemler üreten yorumlar, aynı zamanda homofobinin, bireysel ve kültürel faktörleri içeren karmaşık yapısını ortaya koymaktadır.

Erkekler ve kadınlar arasında, homofobik tutum bağlamında çok önemli bir farklılığa rastlanmamıştır. Daha önce de ifade edildiği gibi, çalışmanın kapsamı genişletilirse, toplumsal cinsiyet temelinde eşcinsellere yönelik tutumlardaki farklılıklar daha güvenilir bir zeminde tartışılabilir. Ancak çalışma için seçilen örneklem içindeki kadın yorumcu sayısının çok az olması, böylesine bir karşılaştırmaya dayalı net bir sonuç ortaya koymayı engellemiştir.

Erkek yorumcuların büyük bir kısmının, Kavaf'ın, eşcinselliğin hastalık olduğuyla ilgili açıklamasına yönelik yorumları, eleştirel düzeyde olmuştur. Toplam 106 erkeğin 18'i, yani yaklaşık olarak %17'si homofobik bir söylem üretmiştir. Bu durum, yorum yapan erkeklerin cinsel yönelimlerinin sonucu olarak da ortaya çıkmış olabilir. Ancak bu, tek açıklayıcı neden olarak ileri sürülemez.

REFERANSLAR

- Baird, V. (2004) *Cinsel Çeşitlilik – Yönelimler, Politikalar, Haklar ve İhlaller*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Bryant, K., Vidal, S. (2008) “Introduction to Rethorizing Homophobias”, *Sexualities*, sayı: 4, s. 387 – 396.
- Connell, R. W. (1998) *Toplumsal İktidar ve Cinsiyet*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Dalvi, S. (2004) “Homosexuality and the European Court of Human Rights: Recent Judgments Against the United Kingdom and Their Impact on Other Signatories to the European Convention of Human Rights”, *Institute for Social, Behavioral, and Economic Research*.
- Foucault, M. (2007) *Cinselliğin Tarihi*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Froyum, M. C. (2007) “‘At Least I’m Not Gay’: Heterosexual Identity Making among Poor Black Teens”, *Sexualities*, sayı: 5, s. 603 – 622.
- Garlick, S. (2003) “What is a Man?: Heterosexuality and the Technology of Masculinity”, *Men and Masculinities*, sayı: 2, s. 156 – 172.
- Gawronski, B., Peters, R. K., Brochu M. P., Strack, F. (2008) “Understanding the Relations Between Different Forms of Racial Prejudice: A Cognitive Consistency Perspective”, *Personality and Social Psychology Bulletin*, sayı: 5, s. 648 – 665.
- Haeberle, E. J. (2001) “Gamalı Haç, Pembe Üçgen Ve Sarı Yıldız: Nazi Almanyası’nda Seksolojinin Çöküşü Ve Eşcinsellere Zulmedilmesi”, *Tarihten Gizlenenler – Gey ve Lezbiyen Tarihine Yeni Bir Bakış* – içinde, ed. M. J. Vicinus, M. B. Duberman, G. Chauncey, Ankara: Phoneix Yayınevi.
- Herek M. G. (1991) “Stigma, Prejudice, and Violence Against Lesbians and Gay Men”, *Homosexuality – Research Implications For Public Policy* – içinde, ed. J. C. Gonsiorek, J. D. Weinrich, United States of America: Sage Publication.

Herek, M. G. (1988) "Heterosexual's Attitudes toward Lesbians and Gay Men: Correlates and Gender Differences", *The Journal of Sex Research*, sayı: 4, s. 451 – 477.

ILGA (International Lesbian – Gay Association), <http://ilga.org/>

Karlinsky, S. (2001) "Rusya'nın Eşcinsel Edebiyatı Ve Kültürü: Ekim Devriminin Etkisi", *Tarihten Gizlenenler – Gey ve Lezbiyen Tarihine Yeni Bir Bakış – içinde*, ed. M. J. Vicinus, M. B. Duberman, G. Chauncey, Ankara: Phoneix Yayınevi.

Kligerman, N. (2007) "Homosexuality in Islam: A Difficult Paradox", *Macalester Islam Journal*, sayı: 3, s. 53 – 64.

Schellenberg, G. E., Sears A., Hirt J. (1999) "Attitudes Toward Homosexuals Among Students at a Canadian University", *Sex Roles*, sayı: 1/2, s. 139 – 152.

Seçilen Haberlerin İnternet Adresleri

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/14049339.asp> (07. 06. 2010)

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&ArticleID=984264&Date=31.03.2010&CategoryID=78> (07. 06. 2010).

http://w9.gazetevatan.com/haberdetay.asp?detay=AKPde_escinsel_tartismasi&tarih=31.03.2010&Newsid=292536&Categoryid=9 (07. 06. 2010).